

Van rank kiempje naar knoestige eik

Het archief van Velt

De Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren of kortweg Velt is in Vlaanderen de absolute pionier in de biologische landbouw. De evolutie van de organisatie kan misschien het best vergeleken worden met die van een snel groeiende en breed vertakkende boom. Het begon met een sterke focus op het technische aspect van biologische landbouw, maar al snel werden meer en meer onderwerpen en aandachtspunten toegevoegd aan de werking. Net zoals een boom kan bezwijken als hij niet oordeelkundig gesnoeid wordt, moest ook Velt gradueel een aantal taken overlaten aan allerlei andere organisaties. Daarvan onsproten er vele, als loten, uit Velt. De huidige vereniging is nog altijd trouw aan haar wortels, maar legt de nadruk nu vooral op biologisch tuinieren en de ondersteuning van consumenten.

Voorgeschiedenis en oprichting (1962-1974)

Vzw Velt werd officieel opgericht op 20 januari 1974, maar de wortels van de vereniging gaan dieper terug in het verleden. De eerste zaadjes

Detail uit een affiche van Velt voor de campagne 'Durf tuinieren zonder' uit 2009. Ontwerp: Wouter Pardaens (Amsab-ISG, Gent)

werden in de Pittemse zandleemgrond geplant door Omer Vandeursen, Jules Victor en Georges Bouvry. Ze hadden gelezen over biodynamische teelt en landbouw zonder gif, iets wat in het Vlaanderen van de jaren 1950 en 1960 zo goed als onbekend was. In Duitsland was er echter al een en ander over gepubliceerd. Na de literatuur doorploegd te hebben, begonnen ze in 1962 te experimenteren op een klein lapje grond in de Statiestraat. Al gauw wilden ze zelf

een vereniging oprichten om geïnteresseerde land- en tuinbouwers bij elkaar te brengen en de biologische technieken bekend te maken en te verbeteren. Ze vonden dat die vereniging minstens een proefbedrijf moest hebben, om de methodes uit te testen voor ze bekend te maken. In 1969 was Georges Esprit, uitbater van het Zonnehof in Roeselare, bereid om een proefveld aan te leggen. Hij begon met 30 are ecologische tuinbouw aan de Heirweg in Koolskamp. Op 15 mei 1971 werd de vereniging Vrienden van de Biologische Land- en Tuinbouw (VBLT) opgericht.¹

De VBLT bleef niet beperkt tot Roeselare en omgeving. Al snel sloten mensen aan uit heel West- en Oost-Vlaanderen. Er waren zelfs leden uit de Kempen: Daniël en Aleide Willaëys waren al van 1967 bezig met bewuster tuinieren en werden in 1972 lid. Een wervend artikel in *Het Nieuwsblad* over biologisch tuinieren had een grote impact: op 23 maart 1973 kwamen 54 mensen bij elkaar om de Antwerpse Vrienden van de Biologische Land- en Tuinbouw op te richten.²

Iets later dat jaar werd in Halle, in het Pajottenland, een derde groep gevormd. *t' Seizoentje*, het tijdschrift van de VBLT, werd vanaf toen onder de drie verenigingen verdeeld. Daarnaast werden een overkoepelend bestuur en een landelijk secretariaat opgericht. Na heel wat overleg werd op 20 januari 1974 de Vereniging voor Ecologische Land- en Tuinbouw (Velt) boven de doopvont gehouden. Jan Heyman uit West-Vlaanderen was de eerste voorzitter, Daniël Willaëys de eerste secretaris. Het landelijk secretariaat werd bij Willaëys thuis geïnstalleerd. De visie van Velt was pluralistisch:

alle meningen over wat biologische land- en tuinbouw hoorde te zijn, kwamen zonder onderscheid aan bod. De organisatie telde toen al negen afdelingen en ongeveer duizend leden.³

De eerste jaren was Velt een succesverhaal. Het aantal leden en het aantal afdelingen steeg spectaculair. De vereniging was ambitieus: ze wilde alle telers bereiken, zowel professionele als amateurs. Het doel was om informatie over biologische teeltmethodes en gezonde voeding bekend te maken en geïnteresseerden en toekomstige lesgevers op te leiden via publicaties, cursussen, studiedagen en evenementen. Velt wilde zelf ook onderzoek doen naar nieuwe en betere teeltvormen, de productie van bio-boeren controleren en certifiëren met een label, de telers voorzien van ecologisch verantwoorde basisproducten zoals zaad, compost en mest, en de afzet van bioproducten ondersteunen.⁴

Focus op de beroepstellers (1975-1979)

De eerste jaren van Velt zijn er veel mensen bij elkaar gebracht, elk met hun eigen ideeën: van relatief grote boeren met vele hectaren grond tot amateurtuiniers met een moestuin van slechts een paar vierkante meter, van aanhangers van wetenschappelijk gefundeerde teeltmethodes tot volgers van de astrologische teeltkalender, van mensen die geïnteresseerd waren in gezonder leven en eten tot anderen die begaan waren met het milieu. Het was niet eenvoudig om een richting te vinden die iedereen tevreden stelde. Tijdens de eerste jaren wilde de organisatie vooral de meest gerijpte plannen verwezenlijken. Die richtten zich vooral op de beroepsteelt.

Een van de belangrijkste verzuchtingen van de biologische beroepsteelt was – en is nog steeds – dat biologische geteelde producten doorgaans duurder zijn en dat mensen minder geneigd zijn die te kopen. Bioboeren wilden dus dat de voordelen van hun teelten werden benadrukt, zodat mensen een reden hadden om juist die duurdere producten aan te schaffen. In de jaren 1970 bestond er echter nog geen certificering voor biologische teelt. Iedereen kon dus beweren dat zijn of haar producten biologisch waren. Daarnaast was er ook een afzetprobleem. In de verkoop was er toen doorgaans weinig aandacht voor biologisch geteelde producten. De bioboeren wilden dus een systeem om de waarde van hun producten onder de aandacht te brengen en de klanten de garantie te geven dat die producten daadwerkelijk biologisch geteeld waren. De aanpak van die problemen was een van de drijfveren geweest om de VBLT op te richten. Al in 1971, kort na de oprichting ervan, liet Omer Vandeursen een garantielabel drukken, maar omdat er nog geen manier was om de teelten te controleren, ging het gebruik ervan niet door. Het idee werd al snel weer opgepikt en op 18 januari 1976 stelde een werkgroep met beroepstellers het lastenboek voor. Het legde de voorwaarden vast waaraan een landbouwer moest voldoen om het garantielabel te krijgen en zich een biologische landbouwer te mogen noemen.⁵

Begin 1976 werd een 25-tal telers lid van Velt, een 10-tal onder hen ondertekende het lastenboek: het begin van Velt-Beroepstellers. Wat later werd er ook een technische commissie opgericht. Die bepaalde onder andere de nor-

men waaraan bedrijven moesten voldoen om de labels *VELT-bedrijf* en *VELT-bedrijf in omschakeling* te krijgen, ging stalen nemen bij telers en bepaalde de sancties bij overtredingen. Op 20 juni 1976 werden de eerste labels *VELT-bedrijf in omschakeling* uitgereikt aan acht bedrijven.⁶ Er werden ook voor het eerst stalen genomen bij de telers door de technische commissie. Die werden vervolgens geanalyseerd door een aparte dienst: het Veltlabo. Dat ging van start op 1 januari 1977 en werkte nauw samen met het Hoger Technisch Instituut Sint-Lievens in Gent en het lab van Ludo Verdonck aan de toenmalige Rijksuniversiteit Gent.⁷

Over de afzet van biologische producten waren de meningen binnen Velt verdeeld. De meeste telers waren er zeer voor te vinden om een bedrijf op te richten dat de producten zou verkopen die gekweekt waren volgens de strenge eisen van het lastenboek. De andere leden waren echter niet zo happig om met commerciële activiteiten te beginnen. In oktober 1976 werd er enigszins schoorvoetend beslist om een samenwerkende vennootschap op te richten, maar enkel op voorwaarde dat er genoeg kandidaten en kapitaal waren en dat het geen zuiver commerciële bedoening werd. De winsten moesten in het bedrijf geïnvesteerd worden of in andere initiatieven van Velt. Op 27 februari 1977 werd de samenwerkende vennootschap Veltco gesticht.⁸ Die hield het echter niet lang vol: al in de loop van datzelfde jaar kwam Veltco in slechte financiële papieren. Op 30 september 1978 werd de vennootschap opgedoekt en gingen de restanten op in de nv Veldboerke.⁹ De teloorgang van Veltco was een

Affiche van Velt voor een campagne over biologische voeding in 2010. (Amsab-ISG, Gent)

stevige klap voor de vereniging. Bij een deel van de leden vergrootte dat de argwaan tegen commerciële activiteiten.

Ook een aantal andere evoluties dwong Velt om het geweer van schouder te veranderen. Eerst en vooral kreeg de organisatie steeds meer amateurtelers als leden. Velt had te weinig mensen en middelen om al die leden op een professionele manier te ondersteunen, aangezien de vereniging nog steeds voornamelijk draaide op vrijwilligers. Een deel van het bestuur vond dat het tijd was om Velt uit te bouwen tot een vereniging voor sociaal-cultureel vormingswerk. Daarvoor kon het subsidies aanvragen bij het ministerie van Cultuur. Een tweede evolutie was dat de beroepstellers er bij het ministerie voor Landbouw voor ijverden om biologische landbouw in een wettelijk kader te gieten. Het

ministerie stelde echter als voorwaarde dat de verschillende Vlaamse en Waalse verenigingen van biologische telers zich schaarden achter een nationale federatie, zodat de onderhandelingen gericht konden verlopen. Velt aarzelde echter om daaraan deel te nemen.

Transformatie naar een professionele ledenvereniging (1979-1990)

In het voorjaar van 1980 werd Velt opgesplitst in drie delen: Velt, Velt-B(eroepstellers) en Velt-D(iensten). Velt moest kennis en vaardigheden verwerven, lesgevers opleiden, vormende en ontspannende groepsactiviteiten organiseren en de organisatie bekender maken. Velt-B ging onder meer beroepstellers voorlichten en advies geven, het Velt-label uitreiken en bo-

demcontroles uitvoeren. Velt-D richtte zich op vorming geven, kreeg Veltlabo onder zijn dak, stimuleerde wetenschappelijk onderzoek en ging experimenteren met de recyclage van ecologische verantwoorde hulpmiddelen (Velt-Recyclagedienst). De technische commissie bleef bestaan als tussenpersoon tussen de drie delen. Daarnaast kreeg de naam een nieuwe invulling. Vanaf toen stond Velt voor Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze.

De beroepstellers waren echter niet volledig overtuigd. Ze verwierpen de naam Velt-Beroepstellers en voeren liever een eigen koers. Daarom richtten ze hun eigen vereniging op: Belbior. Een aantal onder hen bleef wel werken op basis van het lastenboek en onder toezicht van het Veltlabo.¹⁰ Ook binnen Velt zelf werd de nieuwe koers niet zonder slag of stoot aanvaard. Door de hoogoplopende spanningen zette de beheerraad het dagelijks bestuur op non-actief en werd Jan Leroy tot waarnemend voorzitter benoemd. Hij kreeg de taak om Velt te moderniseren en een professionelere structuur uit te bouwen.¹¹

De conclusies van de werkgroepen op het congres van 24 en 25 januari 1981 waren duidelijk: Velt moest eerst en vooral zijn vele leden ondersteunen. Het landelijk secretariaat moest informatie verzamelen en doorgeven, lesgevers opleiden en activiteiten van de plaatselijke afdelingen faciliteren. 't Seizoentje moest grondig uitgebouwd worden en vooral relatief gemakkelijke artikels bevatten. Moeilijkere of meer technische aspecten van de biologische land- en tuinbouw moesten aan bod komen in specifieke publicaties. De aandacht moest verder gaan dan louter de teeltwijze. Ook gezonde voeding, koken, alternatieve leef- en geneeswijzen, kruidenteelt ... hoorden aan bod te komen. Met die visie koos Velt er duidelijk voor om een gesubsidieerde vereniging voor sociaal-cultureel vormingswerk te worden. De leden vonden wel dat de band met de beroepstellers niet uit het oog verloren mocht worden. Bovendien werd er nog vastgehouden aan het Velt-label.¹²

Affiche van Velt voor de zevende Opentuinendag in 1997. Ontwerp: Jan Van Craesbeeck (Zeno) (Amsab-ISG, Gent)

In oktober 1982 verhuisde het secretariaat naar de Welkomstraat in Wommelgem. Vanaf 1984 kreeg Velt officieel subsidies voor sociaal-cultureel vormingswerk. Een jaar later kwam daar nog overheidssteun bij voor landbouwvorming. De subsidiëring bracht niet alleen het broodnodige geld in het laatje, het veroorzaakte ook een enorme papierberg. Bijna 50 procent van het archief van Velt is direct of indirect daardoor geproduceerd. In hetzelfde jaar werd beslist om 'het ultieme handboek' voor de amateurtuinier samen te stellen: het *Handboek Ekologisch Tuinieren*. In de zomer van 1987 organiseerde de werkgroep siertuin een bezoek aan een aantal siertuinen onder de naam *Jardin d'amis*. Die activiteit werd in 1989 uitgebreid tot de Opentuinendagen, een evenement waarbij tuinen in heel Vlaanderen werden opengesteld voor het grote publiek. Een andere

groep waarop Velt zich stilaan ging richten, waren de consumenten. Een van de aanleidingen was de beslissing van de Vereniging voor de Verbruikers van Ekologische Producten om op te gaan in Velt. Vanaf toen verscheen er in 't Seizoentje een consumentenrubriek. In 1989 overlegde Velt ook met de BRT over een tv-reeks rond biologisch tuinieren. Die kwam vanaf 1991 op het scherm.¹³

Ondertussen bleef Velt een belangrijke rol spelen voor de beroepstellers. De Vlaamse en Waalse ecologische telers besloten in 1984 om de vraag van het ministerie van Landbouw in te willigen en een nationale koepel op te richten: de Nationale Unie der Biologische Landbouwers (Nubila). Nubila verenigde de beroepstellers van onder andere Velt, Belbior, Biodyn, Le Crabe, Nature et Progrès en Lima. Het secretariaat van Nubila werd bij Velt ondergebracht. Nubila wilde graag een eigen nationaal label, lastenboek en controlesysteem, maar omdat het Velt-label op dat moment een van de strengste en best uitgewerkte labels van Europa was, werd dat voorlopig overgenomen.

Een jaar later werd de rechtstreekse band tussen Velt en Velt-D losgemaakt. De laatste werd omgevormd tot Centrum en Laboratorium voor Onderzoek in Biologische Landbouw (Clobila). Het centrum bleef wel nog onder toezicht staan van de technische commissie. Vanaf toen was het duidelijk dat Velt alle banden met de beroepsteelt en het label moest opgeven, ook al waren de geesten daar nog niet volledig klaar voor. Maar in 1987 engageerde Velt zich toch om te helpen bij de onderhandelingen tussen Probila (de koepel van verdelers en verwerkers

van biologische producten) en Nubila om hun eigen label op te richten.¹⁴

Op 11 januari 1988 richtte een aantal medewerkers van Velt en Belbior een nieuwe vzw op: BLIK, het studiebureau voor controle en advies voor de biologische landbouw. BLIK deed in de eerste plaats controles bij biologische telers en nam daarmee een deel van de taken van Clobila over. Het werkte volgens de richtlijnen van de technische commissies van Velt en Belbior, die in juni van dat jaar samensmolten. Velt nam het secretariaat van BLIK en de nieuwe technische commissie waar.

Ondertussen hadden Probila en Nubila de vzw en het label Biogarantie opgericht. De komst van dat label zorgde voor een reorganisatie van de taken in het landschap. Velt ging de lastenboeken opstellen en de labels uitreiken. Op 30 april 1990 werd daarvoor de vzw Velt-Garantie opgericht. Het mocht de landbouwers echter niet meer zelf vertegenwoordigen; dat moest exclusief gebeuren door Belbior en Nubila. Het mocht ook geen controles meer uitvoeren. Die taak nam BLIK volledig over. Op papier was er vanaf toen een volledige scheiding tussen de verschillende bevoegdheden en werd elke vorm van belangenvermenging vermeden. In de praktijk was dat echter niet het geval, aangezien Velt alle secretariaten van die organisaties waarnam en de vaste medewerkers hun werk daarover verdeelden. Later was dat de aanleiding voor heel wat turbulenties, maar voorlopig bleef het beperkt tot een interne reorganisatie. Velt nam niet langer het secretariaat van Nubila waar en verhuisde begin 1991 naar de Luitenant Caluwaertstraat 1 in Wommelgem.¹⁵

Velt viert zijn 40e
verjaardag op 8 november 2014
Meer info, zie:
www.velt.be/jubileum

Turbulenties (1991-1994)

Het nieuwe takenpakket van Velt werd in de tekst *Een globaal beleid voor Velt* gegoten en vertaald naar een langetermijnvisie. Inhoudelijk werd er rond vier thema's gewerkt: ecologisch tuinieren (zowel siertuin als moestuin), ecologische landbouw en ecologische voeding bevorderen en de consument informeren.

In juni 1991 was de Europese richtlijn rond de biologische landbouw eindelijk goedgekeurd. Het ministerie van Landbouw erkende BLIK als controleorgaan voor de Europese normering van biolandbouwproducten. De uitreiking van het label werd voortaan aan BLIK overgelaten en ook de technische commissie van Velt werd overgeheveld. Het pas opgerichte Biologische Landbouw – Instituut voor Voorlichting en Onderzoek (BLIVO) nam dan weer de voorlichting van de boeren over van BLIK. Het ministerie wilde zo vermijden dat er nog sprake was van belangenvermenging tussen de consumentenverenigingen en de certifiërende organisatie. Dat zorgde voor grote spanningen bij Velt.¹⁶

Om die spanningen beter te begrijpen, is het noodzakelijk om te onderzoeken wie welke functies bekleedde in Velt. De oorspronkelijke oprichters waren enthousiaste vrijwilligers die hun werk voor de vereniging deden naast hun dagelijkse bezigheden. Toen het verenigingswerk te uitgebreid en te gespecialiseerd werd, moesten ze veel taken noodgedwongen overlaten aan betaalde krachten, de zogenaamde vaste medewerkers. De stichtende leden beperkten zich tot een positie in de raad van beheer en bepaalden de visie en de inhoudelijke richting, maar waren niet meer zo dicht

betrokken als in de begindagen. De vaste medewerkers werden vooral gerekruteerd voor hun technische expertise. Hoewel ze zonder twijfel ook overtuigd waren van het doel van Velt, was hun engagement toch van een andere aard. Ze vervulden functies die nodig waren voor de dagelijkse werking, dus speelden ze veel korter op de bal. Omdat verschillende functies van Velt overgeheveld werden naar BLIK en andere organisaties, verloren de stichtende leden bovendien de controle over delen van hun oorspronkelijke geesteskind, terwijl de vaste medewerkers er wel controle over bleven houden, omdat ze ook werkten voor de secretariaten van de afgesplitste organisaties.

De spanningen bereikten een hoogtepunt in het najaar van 1992. Voorzitter Willy Martens besloot af te treden. Zijn opvolger Reej Masschelein kreeg de taak om de spanningen op te lossen. De problemen broeiden de rest van het jaar nog verder, maar tegen februari 1994 slaagde Velt er toch in om die onder controle te krijgen. Er kwamen verschillende oplossingen. De raad van beheer werd opgewaardeerd en kreeg de hulp van een aantal werkgroepen om up-to-date te blijven en de vergaderingen voor te bereiden. Er kwamen duidelijke taakverdelingen en werkschema's voor de vaste medewerkers, zodat er geen misverstanden meer konden bestaan rond tijdsverdeling en belangenvermenging. Het waarnemen van de secretariaten van andere organisaties werd tegelijk afgebouwd. Het secretariaat van BLIK werd gevraagd om te verhuizen.

Met een nieuwe beleidstekst bakende Reej Masschelein de prioriteiten ook duidelijker af.

Velt moest zich focussen op de verdediging van consumentenbelangen, de ondersteuning van de afdelingen en de opleiding van lesgevers. Alles wat met labels, controle en certificatie te maken had, werd afgestoten. Inhoudelijk werk werd uitbesteed aan externe specialisten.

Daarmee kwam er eindelijk rust in de rangen en was er een duidelijk pad voor de toekomst.¹⁷

Focus op consumenten (1995-2004)

De nieuwe koers werd definitief ingeslagen met de ontbinding van Velt-Garantie en de naamsverandering van 't *Seizoentje* naar *Seizoenen*. In 1995 verhuisde Velt nogmaals, naar het huidige adres: Uitbreidingsstraat 392c in Berchem.¹⁸ De vernieuwde werking rond consumenten begon vanaf 1997 duidelijke vormen aan te nemen met de eerste editie van de brochure *Biologisch Vlaanderen in een notendop*. Die bevatte een lijst met gecertificeerde verkooppunten van biologische landbouwproducten. Daarnaast werkte Velt ook mee aan het tv-programma *Biosfeer*. Verder richtte het dat jaar mee het Platform voor de Biologische Landbouw op. Dat lanceerde de platformtekst *10 op 10 voor de biologische landbouw*. De tekst poneerde het streefdoel dat biologische landbouw tegen 2010 minstens 10 procent van het Vlaamse (en later Belgische) landbouwareaal moest innemen. Het platform organiseerde de *Week van de Biologische Landbouw* (later *Biozomer*) om biologische landbouw beter bekend te maken bij de bevolking.¹⁹

In 1998 besloot de vzw Biogarantie om zich enkel nog te focussen op het garantielabel en de coördinatie van het overleg binnen de sector van de biologische landbouw over te hevelen

naar een nieuwe organisatie: BioForum. BioForum verenigde alle spelers binnen het veld: producenten, verdelers, groot- en kleinhandelaars en uiteraard ook de consumenten. Velt werd de vertegenwoordiger van die laatste groep.²⁰

In het voorjaar van 1999 barstte de dioxinecrisis los. Voor het eerst begonnen de Belgen zich op grote schaal vragen te stellen over het eten dat dagelijks op tafel ligt. De brochure *Biologisch Vlaanderen in een notendop* werd ontzettend populair. Velt maakte van de crisis volop gebruik om zijn nieuwe rol als consumentenorganisatie te spelen. Een gevolg was dat het het nieuwe millennium inzette met een nieuw project: *Bioschakels*. Een Bioschakel was een persoon die de lokale consument informeerde over biologische producten en biologische landbouw, en die ook de lokale afdelingen hielp uit te bouwen. Voor de opleiding van Bioschakels organiseerde Velt een hele reeks nieuwe cursussen. Rond die periode begon het te werken rond genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) en kort daarna volgden er ook projecten rond ecologische, sociaal verantwoorde en fairtradevoeding (*De Biomand*) en rond biologische voeding in de lagere school (*De BioBox*).²¹

De beleidstekst van 2004 vat alles goed samen: 'Velt wil mensen motiveren om voor een ecologische leef- en teeltwijze te kiezen. Velt wil mensen daarrond groeperen en concrete initiatieven uitwerken. Velt wil in die zin wegen op het overheidsbeleid. Velt wil in zijn werkingsterreinen een voortrekkersrol vervullen en de komende ontwikkelingen op ecologisch vlak voor zijn.' Biologische landbouw was toen dus al lang niet meer het enige werkterrein.

Het domein was uitgebreid tot sier- en nutstuinen, openbaar groen, voeding en duurzame consumptie.²² Als we de beginperiode van de VBLT vergelijken met Velt uit 2004, dan zien we dat het kleine, ranke kiempje een knoestige en vertakte eik is geworden. Die ziet er weliswaar totaal anders uit, maar eigenlijk is het nog steeds dezelfde boom.

Het archief van Velt dat Amsab-ISG bewaart, is nu ontsloten en raadpleegbaar mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.

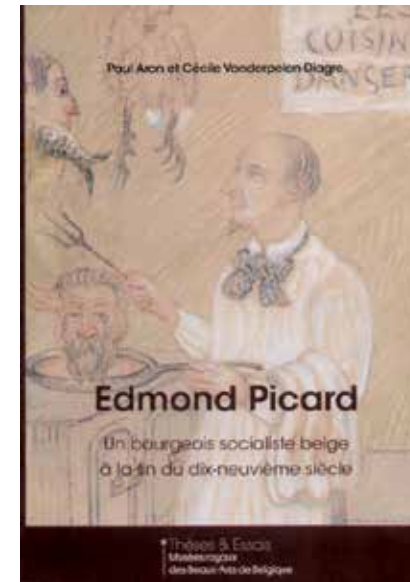
- 1 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier. Informatie over het ontstaan van de S.V. Veltco uit de vzw Velt (Vereniging Ecologische Land- en Tuinbouw) naar aanleiding van 1 jaar Veltcobestaan, februari '78*, Roeselare: Veltco, 1978.
- 2 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Leo CAUTEREELS & Dirk WOUTERS, *Nog is Zoersel niet verloren! Het ontstaan van de milieubeweging in Zoersel 1968-1975*, 14 pp. (Amsab-ISG, Archief Red de Voorkempen, S/2004/545, S/2007/517); *Bestuurscontacten*, (1978)1, pp. 4-5.
- 3 Roeselare, Voorkempen, Pajottenland, Sint-Katelijne-Waver, Limburg, Geel, Leuven, Waasland en Turnhout; Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Leo CAUTEREELS & Dirk WOUTERS, *Nog is Zoersel niet verloren [...]*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*.
- 4 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*.
- 5 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Leo CAUTEREELS & Dirk WOUTERS, *Nog is Zoersel niet verloren [...]*; *Bestuurscontacten*, (1976)4.
- 6 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; *Bestuurscontacten*, (1976)4.
- 7 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; *Bestuurscontacten*, (1976)4.
- 8 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; *Bestuurscontacten*, (1976)4.
- 9 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*.
- 10 Amsab-ISG, 2007-MD/386, *Veltco-dossier [...]*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; Reej MASSCHELEIN, Opties voor een vernieuwd bestuur. In: *Bestuurscontacten*, (1993-1994)december-februari, pp. 4-14; *Bestuurscontacten*, (1980)1; *Bestuurscontacten*, (1980)2.
- 11 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*.

- 12 Amsab-ISG, MAD/077.09, Verslag van het 4e Velt-congres, georganiseerd op 24-25 januari 1981.
- 13 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.1/00020, Verslagboek 11, Verslagen van de algemene vergadering en de beheerraad in 1986-1988; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.2/00029, Dossier betreffende de algemene vergadering van 18/02/1990.
- 14 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.1/00018, 2.1/00019, 2.1/00020, Verslagboeken 9, 10 en 11, Verslagen van de algemene vergadering en de beheerraad in 1984-1988.
- 15 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 1/00007, brochure *25 jaar Velt*; Reej MASSCHELEIN, Opties [...]; *Bestuurscontacten*, (1989)december, pp. 8-9; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.1/00020, Verslagboek 11 [...]; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.2/00029 en 2.2/00030, Dossiers betreffende de algemene vergaderingen van 18/02/1990 en 17/02/1991.
- 16 *Bestuurscontacten*, (1990)juni, pp. 4-10; Reej MASSCHELEIN, Opties [...]; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.3/00061, Problematiek BLIK/Velt, Nota aan de raad van beheer.
- 17 Reej MASSCHELEIN, Opties [...]; Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.2/00032, Dossier betreffende de algemene vergadering van 21/02/1993.
- 18 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.2/00034, Dossier betreffende de algemene vergadering van 19/02/1995 en 2.2/00036, Dossier betreffende de algemene vergadering van 25/02/1996.
- 19 Amsab-ISG, Archief Velt, nr. 472, 2.2/00040, Dossier betreffende de algemene vergadering van 15/02/1998; *Bestuurscontacten*, (2000)maart, pp. 8-9 + bijlage pp. 6-8; Guido VAN HUYLENBROECK, Lieve DE COCK, Erik KROSEBRINK e.a., *Biologische landbouw. Mens, markt en mogelijkheden*, Tiel: Lannoo, 2005, pp. 59-61.
- 20 Guido VAN HUYLENBROECK, Lieve DE COCK, Erik KROSEBRINK e.a., *Biologische landbouw [...]*.
- 21 *Bestuurscontacten*, (2000)maart [...]; *Bestuurscontacten*, (2003)juni-juli-augustus, pp. 25-26.
- 22 *Bestuurscontacten*, (2003-2004)december-januari-februari, bijlage p. 1.

RECENSIE

Edmond Picard

Un bourgeois socialiste belge à la fin du 19e siècle

Paul ARON & Cécile VANDERPELEN-DIAGRE,
Edmond Picard. Un bourgeois socialiste belge à la fin du 19e siècle, Brussel: MRBAB, 2013, 340 pp.
ISBN: 978 90 7701 300 7

Voor Edmond Picard (1836-1924) is er de laatste jaren een toenemende wetenschappelijke belangstelling. In 2011 schreef Bart Coppein een intellectuele biografie van de man en recent kwam daar een nieuwe biografie door Paul Aron en Cécile Vanderpeelen-Diagre bij. Picard kan zonder meer beschouwd worden als een sleutelfiguur uit het Belgische fin de siècle. Zowel op juridisch, politiek als cultureel vlak heeft hij een onmiskenbare stempel op zijn tijd gedrukt. Picard was een van de gezaghebbende advocaten

in Brussel, richtte onder meer het *Journal des Tribunaux* en de *Pandectes belges* op, lag mee aan de basis van de Jeune Barreau en wist zijn naam te verbinden met verschillende spraakmakende processen. Op het politieke vlak evolueerde Picard van een progressistisch liberalisme naar een uitgesproken socialistisch engagement. De strijd voor het algemeen stemrecht heeft daarin een heel belangrijke rol gespeeld. Op cultureel vlak is hij een van de figuren geweest die de culturele opleving van Brussel op het einde van de 19e eeuw mee gestalte heeft gegeven. Hij schreef verschillende literaire werken, was een van de stuwende krachten achter het blad *L'Art moderne*, de groep van Les xx en La Maison d'Art, affirmeerde zich als kunstverzamelaar en als mecenas.

Al in de titel wordt Picard omschreven als een socialistisch bourgeois. Hij behoorde inderdaad tot de eerste socialistische verkozenen in de Senaat en hij beschikte ook over een niet onbelangrijk fortuin – hij was zelfs mede-eigenaar van een papierfabriek. Maar boven alle politieke omschrijvingen was hij in de eerste plaats een maatschappelijk gedreven non-conformist, die er originele, maar soms ook controversiële standpunten op nahield. Zo heeft Picard de idee van *l'âme belge* ontwikkeld, propageerde hij een sociale kunst, wierp zich als Franstalige op voor de verdediging van de Vlaamse rechten, maar tegelijk liet hij zich in bepaalde van zijn geschriften ook kennen als een antisemiet. De auteurs zijn erin geslaagd om de figuur van Picard op een heel analytische wijze te benaderen en zijn de strikt chronologische benadering uit de weg gegaan. Ze zijn ook verder gegaan dan de klassieke politieke of juridische biografie en dringen werkelijk door tot het persoonlijke, zelfs intieme leven van de man. Zo krijgen we een heel mooi uitgewerkt beeld van het leven van deze succesvolle en kleurrijke figuur uit het Brussel van de jaren 1900.

Rik HEMMERIJCKX,
conservator Emile Verhaerenmuseum